

Norsk
Utenrikspolitisk
Institutt

EU, Brexit veien videre

Ulf Sverdrup

60 år siden Romatraktaten:

Målet den gang:

- Samarbeid skulle styrke økonomiene og velferden i Europa
- Legge grunnlaget for varig fred
- Oppskriften:
  - Øke økonomisk integrasjon og etablere sosiale fond som skulle gjøre omstillinger lettere
  - Etablerte felles institusjoner som skulle gjøre samarbeidet mer effektivt og mer troverdig.

Har vært en suksess

- Det europeiske samarbeidet har endret Europa
- Geografisk utvidelse:
  - Startet som et samarbeid mellom seks land er blitt til et alleuropeisk samarbeid med 28 medlemsland.
- Utvidelse av dagsorden:
  - Startet med toll og handel med kull og stål – dekker i dag de aller fleste politikkområder, både innen- og utenrikspolitisk.
- «The only game in town»
  - Utkonkurrert eller erstattet annet europeisk samarbeid
- Også et forbilde for andre regioner
  - Afrika, Asia, Sør-Amerika

RESPEKT FOR FOLKEAVSTEMNING:

INGEN KNEKK
I KVERNE!
GRASBEHAGEN 13.12.94

Men EU har også vesentlige og velkjente svakheter

- Noe av kritikken:
  - Gått for langt på noe, for kort på andre områder
  - Legitimert gjennom resultater
  - Marked og jus, men ikke kultur og identitet (demos)
  - Konsensus og kompromissbasert (for demokratisk?)
  - Heterogent (utvidelser?)
  - Innadvendt
  - Idefattig

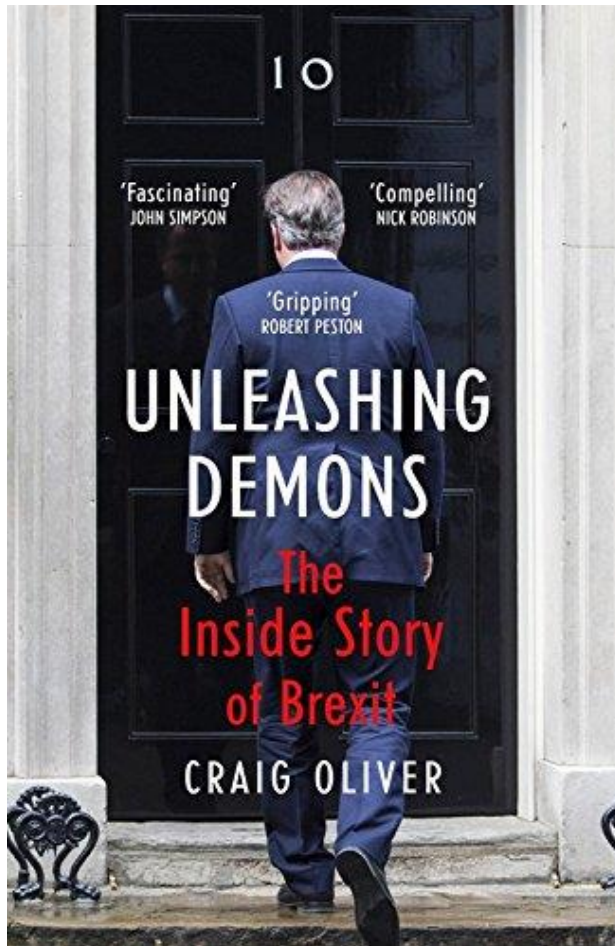
Noen av Europas store utfordringer

- Europas innflytelse i verden reduseres
  - Andel av verdens befolkning
  - Andel av verdens BNP
  - Aldring og konkurransekraft
- Innebygd impotens:
  - Regional integrasjon er drevet av «negativ integrasjon» (fjerne grensehinder - med QMV)
  - Samtidig vanskelig å bygge noe nytt - «positiv integrasjon» - (krever enstemmighet)
  - Statene har mistet autonomi, men har samtidig ikke ønsket å lage et sterkt og handlekraftig EU.....

EU og medlemsstatene i spagaten...

Veien videre?

- «Loyalty»- Holde munn – hodet i sanden - håpe at det går over
  - «Voice» – Reformere – Mer effektiv problemløsning
  - «Exit» - Melde seg ut eller re-nasjonalisere noen områder
-

Hva nå?

- Hva skjer med Eu 27?
  - Hva skjer med Brexit?
  - Hvordan skal Norge forholde seg til EU 27 og UK?
-

EU 27

- En lang valgperiode har gått mot slutten
- Erkjennelsen:
  - Tidligere imperier – er blitt «middle powers» -- trenger multilaterale rammer
  - Kan ikke lenger stole på andre for å håndtere MENA, Russland, Kina mm
  - TINA-syndromet
- Reformforslag :
  - Refleksjonsprosess – konkludere slutten av 2017
  - Indre marked, fri bevegelse, eurosone, yttergrensekontroll, utenriks- og sikkerhetspolitikk mm
  - Multi-speed Europe

Reform av EU 27

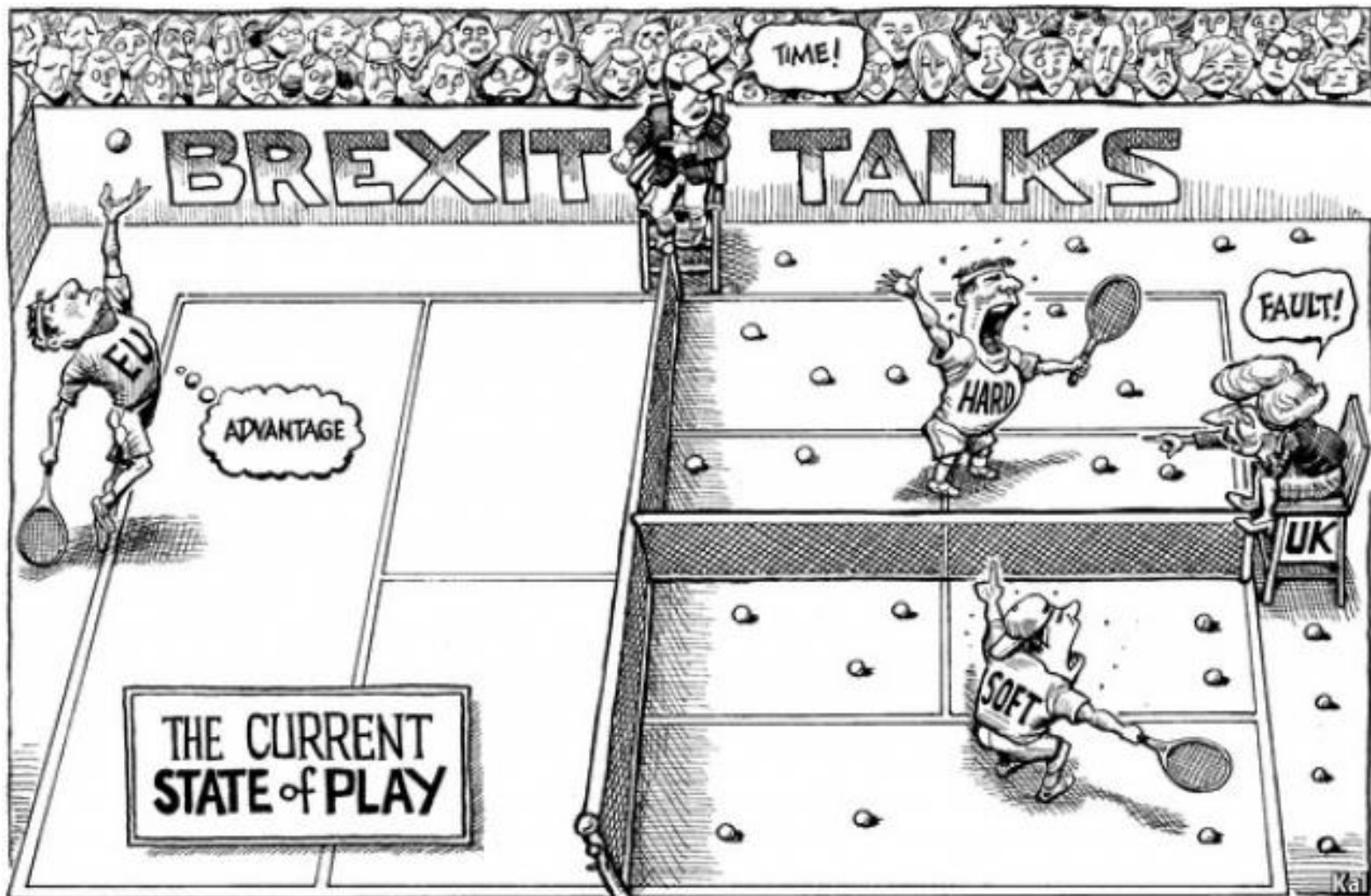
- Mange av forutsetningene for reform på plass:
  - Økonomisk vekst er styrket
  - Folkelig oppslutning økt
  - Tysk- fransk samarbeid på plass
- «Window of opportunity»:
  - Trump
  - Brexit
  - Et par år før nye valg
- Men det blir ikke lett
  - Tyskland og Euro
  - Vest – Øst
  - Regionalisering

Brexit

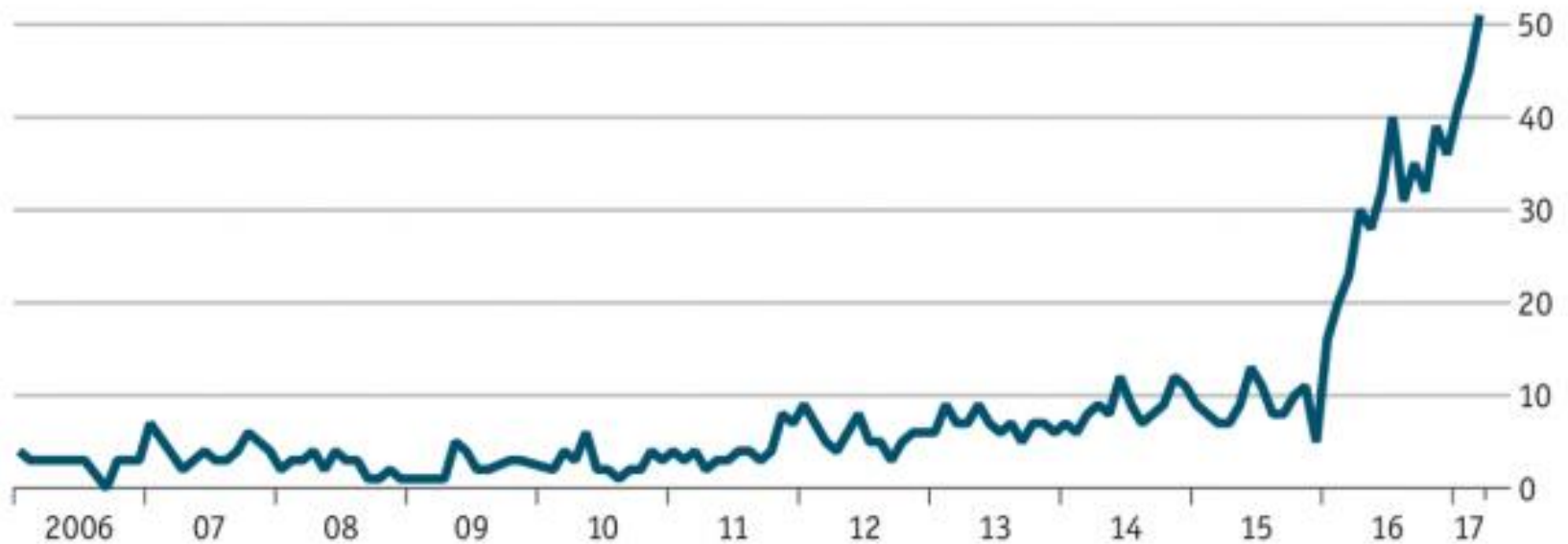
Brexit - 3 ulike UK scenarier

- **# 1 Booming Britain –**
  - Reduserte regulatoriske kostnader – ved å gå ut av EU
  - Migrasjon - ikke diskriminere mellom non-EU
  - Reduserte overføringer til EU (13 bn GBP)
  - Avtaler med EU, men også USA, India, Kina, Japan, Australia mm
  - Alt dette kommer på plass raskt
- **# 2 Troubled transition – vil ordne seg etter hvert**
  - Store overgangskostnader - men vil få mange rekke avtaler.
  - I det lange løp vil investeringer, kunnskap, innovasjon være det viktigste – og det vil forbli konstant
  - Litt som Norge og Sveits
  - Hvor lenge vil transisjonen vare? Vil den ha varige effekter?
- **# 3 Disastrous decision – resesjon eller stagnasjon**
  - Avtalene kommer ikke på plass, og de er ikke fullgode.
  - Vanskelig å få avtaler med tredjeland
  - Vanskeligere å tiltrekke seg talenter og investeringer.
  - THE LONG UK DECLINE...returns...? Negative sirkler: Nedgang i eksport og finans...lavere vekst og mindre forbruk...færre investeringer...

So that's settled, then

Britons saying the EU is one of the most important issues facing the country, %

Source: Ipsos MORI

Brexit forhandlingene

- Britene er uforberedt:
  - Omfattende, og komplekse
  - Dårlig tid (art 50)
- EU
  - Samlet og åpne
  - Sekvens
  - Ingen «cherry picking»
  - Kan velge fra en meny – men ikke blande
- UK
  - Vet ikke hva de vil
  - Tiden går... (imens ser britiske eksperter seg etter andre jobber)
  - Ut 2019 – men overgangsperiode til 2021...
  - Men har enda ikke berørt det vanskeligste tema: institusjoner
  - UK brygger på en stor mistillitskrise og konstitusjonell krise :
    - politikk vs administrasjon vs næringsliv
    - Skottland, Nord-Irland

Noen erfaringer UK burde lært fra Norge og Sveits

- Det går godt å være utenfor
  - Medlemskap er ikke binært – men grader
- Folkeavstemninger må tolkes
  - Tolkningen tar tid
  - Formell suverenitet betyr ofte mer enn det reell suverenitet
  - Bred koalisjon som stemte nei – men den samme koalisjonen har ikke kraft og enighet til å styre mot en radikalt annen kurs
- EU er ofte en samlet og tøff forhandler.
  - Det er utenforlandet som må innovere
- Ikke en «avtale», men gjentatte forhandlinger.
  - UK vil uansett bli en lobbyist
- Du kan ikke få alt du ønsker – må finne nasjonale kompromiss (som gjerne stinker)
  - Politikk, administrasjon, økonomi

Hva med Norge?

- Et sterkt Europa er å foretrekke fremfor et svakt Europa
  - Integrasjon er bedre enn disintegrasjon
- Norges avtaler med EU har fungert godt
  - Må hegne om Norges avtaler, hjemme og ute
  - Sikre den brede politiske plattformen i Norge
  - Ingen har tid eller vilje til å tenke på Norge.
- Rammene for Norges samarbeid med EU har vært stabile, men også mye dynamikk
- Norge bør posisjonere seg i forhold til nye EU 27
  - De nordeuropeiske landene kan ikke lenger hjemme seg bak UK.
  - Må ta en rolle og tale for sine interesser. (medlem eller ikke spiller neppe noen rolle)
- Norge og Brexit
  - De viktigste forhandlingene for Norge tar EU siden seg av. (Uttredelse av EU/EØS – og videre avtale. Men Norge er ikke med)
  - Norge må deretter forhandle om det som ikke dekkes av EØS (fisk, for eksempel)
- Dersom britene ønsker å gå inn i EØS?
  - Formell mulighet til å stoppe det.
  - Krevende om EØS blir plattform for videre disintegrasjon